

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหาที่วิจัย

เมื่อคำนึงถึงสภาพสังคมและเศรษฐกิจของไทยในปัจจุบัน จะเห็นว่าระบบเศรษฐกิจได้ขยายตัวอย่างรวดเร็ว การค้าขายสินค้าและบริการเจริญมากขึ้น มีการดำเนินธุรกิจหลากหลายประเภท รวมทั้งทางรัฐได้บัญญัติกฎหมายเฉพาะเรื่องมาควบคุมและคุ้มครองการค้าดำเนินธุรกิจต่างๆหลายฉบับ และมีธุรกิจการค้าขายอุปโภคบริโภคอันจำเป็นในครัวเรือน (Thing of household use) ที่มีราคาเพียงเล็กน้อย ซึ่งดำเนินกิจการในลักษณะให้ลูกค้าบริการตนเอง (Self-serve) ในการเลือกซื้อสินค้าและชำระราคาสินค้าเกิดขึ้นมากมาย โดยร้านค้าดังกล่าวจะจัดวางสินค้าไว้อย่างเปิดเผย ดึงดูดความสนใจแก่ผู้พบเห็นให้เกิดความอยากได้สินค้า และสามารถหยิบฉวยเลือกซื้อสินค้าได้อย่างสะดวก เพื่อนำไปชำระราคากับทางร้านค้าด้วยตนเอง จะไม่มีพนักงานขายมาคอยบริการลูกค้าและเฝ้าดูสินค้า (Impersonal - selling) ดังนั้น ทำให้มีการนำสินค้าออกจากร้านค้าประเภทนี้ไปโดยไม่ชำระราคาเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก และถ้าการกระทำดังกล่าวได้กระทำไปโดยมีเจตนาและทุจริตแล้ว จะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 334 ซึ่งเป็นความผิดที่ไม่มีกฎหมายบัญญัติให้ยอมความได้

ในประมวลกฎหมายอาญานี้จะบัญญัติถึงความผิดและกำหนดโทษไว้เป็นบทบังคับให้ทุกคนไม่กระทำความผิด โดยรัฐจะเป็นผู้ลงโทษในกรณีที่มีการกระทำความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติเกิดขึ้น ประมวลกฎหมายอาญาคือกฎหมายอาญาอย่างหนึ่ง ซึ่งกฎหมายอาญานี้จะเป็นบทบังคับความประพฤติของบุคคลในสังคมเพื่อรักษาไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อยและการดำรงอยู่ของสังคม ความประพฤติที่ฝ่าฝืนกฎหมายอาญาเรียกว่า อาชญากรรม¹

¹ อุททิศ แสนโกศิก , กฎหมายอาญาภาค 1 (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์บริการเอกสารและวิชาการ กองวิชาการ กรมอัยการ , 2525) , หน้า 23.

ดังนั้น การกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาก็เป็นการประกอบอาชญากรรมด้วย โดยอาชญากรรมและการลงโทษจะต้องมีขนาดและความร้ายแรงสัมพันธ์กัน

การลักสินค้าในร้านค้าที่ลูกค้าบริการตนเองนี้เป็นอาชญากรรมที่กระทำต่อทรัพย์สิน (Property Crime) ประเภทหนึ่ง ซึ่งเกิดขึ้นเสมอทุกเมื่อเชิ้อวัน (Conventional Crime)² แต่ประชาชนในสังคมก็ไม่วิตกกังวลต่อการลักสินค้าในร้านค้าที่ลูกค้าบริการตนเอง³ เท่ากับการลักทรัพย์สินทั่วไป เนื่องมาจากข้อเท็จจริงดังต่อไปนี้

1. การลักสินค้าในร้านค้าที่ลูกค้าบริการตนเองมีลักษณะซึ่งเป็นเหตุพิเศษเพิ่มขึ้นจากการลักทรัพย์สินทั่วไป กล่าวคือ

- ผู้กระทำผิดในการลักสินค้าจากร้านค้าที่ลูกค้าบริการตนเอง คือ ผู้ที่เข้ามาในร้านค้าเพื่อเลือกซื้อสินค้า ซึ่งทางผู้ประกอบการร้านค้าถือว่าเป็นลูกค้าของทางร้านค้าที่ทางร้านค้าต้องการจะโอนกรรมสิทธิ์ในสินค้าและส่งมอบตัวสินค้าให้อยู่แล้วตามสัญญาซื้อขาย แต่ในกรณีผู้กระทำผิดฐานลักทรัพย์สิน กฎหมายไม่ได้จำกัดว่าต้องมีลักษณะอย่างไร ดังนั้นจึงจะเป็นใครก็ได้

- กรรมของการกระทำความผิดนั้น เป็นสินค้าที่ใช้เพื่อการอุปโภคบริโภค อันมีราคาเพียงเล็กน้อย ซึ่งวางจำหน่ายอยู่ในร้านค้าที่ลูกค้าบริการตนเอง แต่วัตถุประสงค์แห่งการกระทำ ความผิดฐานลักทรัพย์สินเป็นทรัพย์สินทั่วไป สิ่งใดก็ได้ไม่จำกัดและส่วนมากมีราคาสูง

- ผู้เสียหายรวมถึงสถานที่เกิดเหตุ คือ ผู้ประกอบการร้านค้าและภายในร้านค้า บริการตนเองที่จัดวางสินค้าซึ่งต้องการขายในลักษณะทางการค้า คือ เชิญชวน ชักจูงใจ ให้บุคคลทั่วไปเกิดความอยากได้สินค้าพร้อมทั้งตั้งสินค้าไว้ในร้านอย่างเปิดเผย สะดวกต่อการหยิบฉวย ให้โอกาสแก่ลูกค้าเข้าจับต้องยึดถือสินค้าไว้ได้ชั่วขณะหนึ่งในระหว่างเลือกสินค้าจากชั้นวางสินค้า จนกระทั่งลูกค้านำสินค้าไปชำระราคายังจุดจ่ายเงินของทางร้านค้าด้วยตนเอง อันเป็นการสร้างความปรารถนา⁴ ในตัวสินค้าและง่ายในการที่จะนำตัวสินค้าไปโดยไม่ชำระราคา และไม่เกิดความเสียหายต่อลักษณะทางกายภาพ หรือเนื้อตัวร่างกายของผู้เสียหาย

² อรรถนพ ชูบำรุง , อาชญาวิทยาและอาชญากรรม (กรุงเทพมหานคร : คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ , 2522) , หน้า 103.

³ Robert F. Meier & Lionel Frankel , "Shoplifting ." Encyclopedia of Crime and Justice , USA. , pp. 1497-1500.

⁴ Bentil J. Kodwo , "Suspicious Behaviour of Shoppers and Thief Charge," The Solicitors' Journal , vol. 127 (12 August , 1983) , p.528.

ดังนั้น การกระทำของร้านค้าซึ่งเป็นผู้เสียหายนี้จะมีผลต่อกรกระทำความผิดในการลักสินค้าไปจากร้านค้าที่ลูกค้าบริการตนเอง แต่ผู้เสียหายจากการลักทรัพย์ทั่วไปจะเก็บรักษาทรัพย์ไว้ อย่างมิดชิดและเป็นส่วนตัว ไม่ได้จัดวางทรัพย์ไว้ในลักษณะของสินค้าที่ชักจูงใจให้ผู้พบเห็นทั่วไปอยากซื้อทรัพย์นั้น และไม่ได้ตั้งทรัพย์ไว้เปิดเผยอันเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้อื่นเลือกหยิบจับทรัพย์ของตนได้ตามชอบใจ การลักทรัพย์ทั่วไปจึงทำได้ยากกว่าการลักสินค้าในร้านค้าที่ลูกค้าบริการตนเอง ส่วนสถานที่เกิดเหตุในความผิดฐานลักทรัพย์ จะไม่จำกัดสถานที่และหากเกิดขึ้นในบางสถานที่กฎหมายกำหนดให้เป็นความผิดที่ต้องรับโทษหนักขึ้น*

จากลักษณะที่เพิ่มขึ้นมาทำให้ความร้ายแรงของลักษณะการกระทำและความน่าตำหนิของตัวผู้กระทำ(ความชั่ว)ในการลักสินค้าจากร้านค้าที่ลูกค้าบริการตนเอง ประกอบกับความเสียหายจากการกระทำดังกล่าว รวมถึงผลกระทบต่อสังคมน้อยกว่าการลักทรัพย์ทั่วไป แต่ในประเทศไทยปัจจุบันนี้การลักสินค้าในร้านค้าที่ลูกค้าบริการตนเอง เป็นความผิดฐานลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 334 และต้องรับโทษตามมาตราดังกล่าว ดังนั้น จึงไม่มีความสัมพันธ์กันระหว่างความร้ายแรงของความผิดและโทษตามวัตถุประสงค์ของทฤษฎีการลงโทษ

2. ในกรณีที่มีการดำเนินคดีต่อผู้ลักสินค้าในร้านค้าที่ลูกค้าบริการตนเอง เมื่อคดีขึ้นสู่ชั้นศาล ศาลอาจใช้ดุลพินิจลงโทษจำเลยน้อยเพียงใดก็ได้ เพราะในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 334 ไม่มีการกำหนดอัตราโทษขั้นต่ำไว้ ดังนั้น ศาลอาจใช้ดุลพินิจลงโทษผู้กระทำการลักสินค้าจากร้านค้าเท่าไรก็ได้ ให้เหมาะสมกับความร้ายแรงของลักษณะการกระทำ ความน่าตำหนิของตัวผู้กระทำ มูลค่าความเสียหายซึ่งเป็นผลจากการกระทำ รวมถึงเจตนา และมูลเหตุจูงใจในการกระทำความผิด แต่ก็ยังไม่มีคะแนนเป็นแนวทางเดียวกัน เพราะในประมวลกฎหมายอาญามีได้กำหนดปัจจัยหรือกรณีที่จะให้ศาลใช้ดุลพินิจเพื่อพิจารณาตัดสินลงโทษไว้

3. ในกรณีผู้ประกอบการร้านค้าจับผู้กระทำการลักสินค้าในร้านค้าตนเองได้ แต่ไม่ดำเนินการทางกฎหมายต่อผู้กระทำผิด โดยยินยอมปล่อยตัวผู้กระทำผิดไปเมื่อได้สินค้าคืน หรือได้ค่าตอบแทนเป็นราคาสินค้ากลับมา เนื่องจากผู้ประกอบการร้านค้าเห็นว่าการแจ้งความร้องทุกข์และการส่งตัวผู้กระทำผิดต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตำรวจนั้น เป็นการเปิดเผยข้อมูลให้คู่แข่งทางการค้าและสังคมทั่วไปทราบถึงการมีอาชญากรรมเกิดขึ้นในร้านค้าของตน

* เช่น ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 339(2) , (8) , (9) และ 335 ทวิ วรรคท้าย

ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการค้าในกิจการต่อไปในอนาคต⁵ รวมถึงการดำเนินการฟ้องร้องผู้กระทำผิดเป็นคดีอาญาต่อศาลนั้น แม้ว่าจะไม่เสียค่าธรรมเนียมในการฟ้องร้องก็ตาม แต่ก็เสียเวลาและค่าใช้จ่ายอื่นๆ มากกว่ามูลค่าของความเสียหายที่เกิดขึ้น ดังนั้นผู้ประกอบการร้านค้าจึงไม่ดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดตามกฎหมาย

ประกอบกับในปัจจุบันนี้ ร้านค้าจำนวนมากจะมีมาตรการของตนเองใช้ดำเนินการกับผู้กระทำผิดในการลักสินค้าไปจากร้านค้าเพื่อเลิกคดีกัน เช่น ให้ผู้กระทำผิดเสียค่าปรับแก่ทางร้านค้าเป็นจำนวนมากกว่าราคาของสินค้าที่ถูกลักไป โดยคำนวณค่าปรับเป็น 10 เท่าของราคาสินค้า ถ้าผู้กระทำผิดไม่ยอมเสียค่าปรับ ทางร้านค้าก็จะส่งตัวผู้กระทำผิดให้ตำรวจเพื่อดำเนินคดีต่อไป ส่วนมากแล้วผู้กระทำผิดจะยอมเสียค่าปรับให้แก่ทางร้านค้า เพราะไม่ต้องการให้ร้านค้าดำเนินคดีกับตนตามกฎหมาย การไม่ดำเนินคดีต่อกันนี้เปรียบเสมือนการยอมความกัน ทั้งที่การลักสินค้าจากร้านค้าที่ถูกค้าบริการตนเองเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ซึ่งยอมความกันไม่ได้ เพราะไม่มีกฎหมายบัญญัติให้ยอมความได้ ซึ่งทำให้ในการบังคับใช้กฎหมายไม่มีผลเท่าที่ควร

อนึ่ง เมื่อทางร้านค้าชอบที่จะใช้สิทธิตามกฎหมายดำเนินคดีแก่ผู้กระทำการลักสินค้าในร้านค้าได้แล้ว การบอกว่าจะใช้สิทธิดังกล่าวแก่ผู้กระทำผิดจึงไม่ใช่การชูเชิญ กระโชกที่เป็นความผิดตามกฎหมายอาญา* ดังนั้น ร้านค้าจะตั้งราคาค่าปรับสูงเพียงใดก็ได้ อันอาจเกินกว่าราคาของทรัพย์ไปมาก ทั้งที่ทรัพย์นั้นก็กำหนดราคาโดยรวมกำไรไว้แล้ว ทำให้เป็นการมิชอบในทางปฏิบัติ และไม่สามารถใช้กฎหมายอาญาในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมได้อย่างเป็นผล

ด้วยเหตุผลและข้อเท็จจริงข้างต้นจึงได้ศึกษาวิจัยเรื่องการลักสินค้าในร้านค้าที่ถูกค้าบริการตนเองเพื่อหามาตรการทางกฎหมายและโทษทางอาญาที่เหมาะสมกับความผิดดังกล่าวแยกออกจากความผิดฐานลักทรัพย์ทั่วไป ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 334

⁵ Robert F. Meier & Lionel Frankel, *Encyclopedia of Crime and Justice*, p.1498.

⁶ Peter Lewisch, *A case study on the legal regulation of shoplifting in Austria and The "Criminal Tourism" from The East* (Vienna : Butterworth - Heinemann of Reed Publishing) , p.453.

* ปรากฏตามคำพิพากษาฎีกาที่ 1942/2514 , 2457/2518 , 2688/2530.

สมมติฐานของการวิจัย

ปัจจุบันนี้ การลักลอบซื้อสินค้าจากร้านค้าที่ลูกค้าบริการตนเองในการเลือกซื้อและชำระราคาสินค้า เป็นความผิดฐานลักทรัพย์ตามมาตรา 334 ซึ่งเป็นความผิดในการลักทรัพย์ทั่วไปอันยอมความกันได้ แต่เนื่องจากการลักลอบซื้อจากร้านค้าดังกล่าว มีลักษณะพิเศษจากการลักทรัพย์ทั่วไป คือ สินค้าที่จำหน่ายในร้านค้าที่ลูกค้าบริการตนเองเป็นสินค้าที่มีราคาเพียงเล็กน้อย และร้านค้าได้จัดวางสินค้าในลักษณะชักจูงใจให้ผู้เข้ามาในร้านเกิดความอยากได้สินค้า เปิดโอกาสให้ลูกค้าหยิบเลือกยัดถือสินค้าไว้ได้ชั่วขณะหนึ่ง ซึ่งเป็นเหตุให้การลักลอบซื้อจากร้านค้าที่ลูกค้าบริการตนเองก่อความเสียหายน้อยกว่าและกระทำได้ง่ายกว่าการลักทรัพย์ทั่วไป รวมทั้งเมื่อมีการลักลอบซื้อแล้วทางผู้ประกอบการร้านค้าซึ่งได้รับความเสียหายต้องการเพียงได้สินค้าของตนคืนหรือต้องการได้รับค่าตอบแทนสินค้าของตนเท่านั้น โดยไม่ต้องดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดเนื่องจากเสียเวลาและค่าใช้จ่ายไม่คุ้มกับมูลค่าของสินค้าที่ถูกลัก ดังนั้น ความเสียหายจากการกระทำความผิดและความร้ายแรงของลักษณะการกระทำ รวมถึงความน่าตำหนิของตัวผู้กระทำการลักลอบซื้อจากร้านค้าที่ลูกค้าบริการตนเอง จึงไม่สัมพันธ์กับลักษณะการกระทำความผิดและบทลงโทษในความผิดฐานลักทรัพย์ตามวัตถุประสงค์ของทฤษฎีการลงโทษ ด้วยเหตุนี้สมควรมีการบัญญัติลักษณะของการกระทำความผิดและโทษทางอาญา เรื่องการลักลอบซื้อจากร้านค้าที่ลูกค้าบริการตนเอง แยกออกมาจากความผิดฐานลักทรัพย์ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 334

ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

ศึกษาวิจัยเรื่องการลักลอบซื้อจากร้านค้าบริการตนเอง ซึ่งเป็นความผิดอาญาฐานลักทรัพย์ตามกฎหมายไทย เปรียบเทียบกับความผิดในการลักทรัพย์ที่มีลักษณะต่างๆตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศทั้งระบบคอมมอนลอว์และซีวิลลอว์ โดยศึกษาเชิงประวัติศาสตร์กฎหมาย เนื้อหาของกฎหมาย และความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำความผิดและโทษตามกฎหมาย เพื่อทราบถึงแนวคิดในการบัญญัติความผิดอาญาฐานลักทรัพย์ ลักษณะของการกระทำความผิด วิธีการดำเนินคดี รวมทั้งความเหมาะสมในการลงโทษผู้กระทำความผิด เพื่อนำรายละเอียดที่ศึกษาได้มาเปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างระหว่าง

ความผิดฐานลักทรัพย์กับการลักสินค้าในร้านค้าที่ลูกค้าบริการตนเอง และหามาตรการทางกฎหมายรวมถึงวิธีการลงโทษที่เหมาะสมกับการลักสินค้าในร้านค้าบริการตนเอง

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ในเรื่องนี้ ใช้วิธีการค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลแบบการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) กล่าวคือ ได้ศึกษาค้นคว้าเพื่อหาข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์จากหนังสือ ตำรา บทความ สิ่งตีพิมพ์ รวมทั้งคำพิพากษาฎีกา และหมายเหตุท้ายฎีกาของศาล ซึ่งเป็นอธิบายกฎหมายและแนวความคิดทางกฎหมายของนักนิติศาสตร์ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และใช้วิธีการเรียงเรียงวิทยานิพนธ์แบบการพรรณนา (Descriptive Method) และการวิเคราะห์ (Analytical Method) โดยมีการเปรียบเทียบ (Comparative Method) ให้เห็นถึงทฤษฎีทางกฎหมายและหลักกฎหมายของประเทศต่างๆ เพื่อวิเคราะห์หาข้อสรุปในปัญหาที่ทำการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. มีมาตรการทางกฎหมายและโทษทางอาญา ที่เหมาะสมกับการกระทำความผิดในการลักสินค้าจากร้านค้าที่ลูกค้าบริการตนเอง
2. เป็นประโยชน์แก่ผู้ศึกษาวิชานิติศาสตร์ในการศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศทั้งในระบบซีวิลลอว์และคอมมอนลอว์ เรื่องการลักทรัพย์และการลักสินค้าจากร้านค้า
3. เป็นประโยชน์ในการนำเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างอาชญากรรมและการลงโทษทางอาญาที่ศึกษาวิจัย มาใช้เป็นแนวทางในการนิติบัญญัติ เพื่อก่อให้เกิดความยุติธรรม
4. เป็นแนวทางหรือข้อคิด สำหรับการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายอาญาต่อไปภายหน้า เพื่อให้กฎหมายอาญาพัฒนาไปตามสภาวะการณ์ของประเทศ มีความเหมาะสมกับสภาพสังคมและถูกต้องสอดคล้องกับหลักความยุติธรรม รวมทั้งช่วยเสริมสร้างระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศให้มั่นคงขึ้น อันส่งผลให้เกิดความสงบสุขในสังคม